

12. Romeinen 12.1-21 - regels voor harmonie in de gemeente

a) Rom. 12.1-8 - De eenheid van de gemeente

Na zijn lofprijzing op Gods ondoorgrondelijke wijsheid en barmhartigheid, waarmee Romeinen 11 eindigt, trekt Paulus de logische conclusie uit alles wat hij tot nu toe heeft betoogd. Omdat God zo barmhartig heeft gehandeld, roept hij de gelovigen in Rome op zichzelf volledig aan God toe te wijden: "Stel uw lichamen tot een levend offer, heilig en voor God welbehaaglijk" (Rom. 12.1-2). Daarmee sluit Paulus aan bij zijn eerdere oproep: "Stel uzelf beschikbaar voor God" (Rom. 6.13). Het evangelie vraagt niet alleen om geloof, maar om een leven dat geheel in dienst van God staat.

Opvallend is dat Paulus de taal van de offerdienst gebruikt. Waar in het Oude Testament dieren werden geofferd, roept hij de gelovigen nu op zichzelf als een levend offer aan God toe te wijden. Daarmee laat hij zien dat het hele leven van de christen een daad van aanbidding en dienst aan God behoort te zijn (Rom. 12:1). Dit vormt een treffende overgang van de leer naar de praktijk: Gods barmhartigheid, die Paulus in Romeinen 1–11 heeft ontvouwd, vraagt om een volledige toewijding van het leven aan Hem.

Paulus kan nu deze oproep aan de hele gemeente richten, omdat hij in de voorafgaande hoofdstukken het theologische fundament heeft gelegd voor de eenheid van Joden en gelovigen uit de volken. Dat betekent niet dat alle spanningen verdwenen zijn; in Romeinen 14–15 zal blijken dat er nog steeds praktische verschillen bestaan. Maar de basis is gelegd: niemand kan zich op zijn afkomst of eigen gerechtigheid beroemen.

Opvallend is dat Paulus hiermee geen afwijzing van Gods wet bedoelt. De vernieuwing die hij beschrijft is juist een innerlijke verandering waardoor gelovigen Gods wil leren onderscheiden en doen (Rom. 12.2). De gehoorzaamheid waartoe hij oproept vloeit voort uit het werk van de Heilige Geest, die de gelovigen hebben ontvangen (Rom. 5.5; vgl. 8.4-9).

In Rom. 12:3-8 vergelijkt Paulus de gemeente met een lichaam waarvan alle leden verschillend zijn, maar elkaar nodig hebben. Niemand mag zichzelf hoger achten dan een ander; ieder heeft zijn eigen plaats en taak ontvangen. Deze oproep sluit direct aan bij de voorafgaande hoofdstukken. Daar heeft Paulus uitvoerig laten zien dat zowel Joden als heidenen uitsluitend door Gods genade behouden worden en daarom geen reden hebben om zich boven de ander te verheffen. Opvallend is dat hij deze tegenstelling hier niet expliciet noemt. Dat is ook niet nodig. Hij heeft dit onderwerp in de voorafgaande hoofdstukken uitvoerig behandeld en zal er in Romeinen 14 en 15 opnieuw op terugkomen.

b) Rom. 12.9-21 - Nederigheid jegens elkaar en hoe omgaan met vijanden

Vanaf Rom. 12:9 werkt Paulus uit hoe dit vernieuwde leven er in de praktijk uitziet. De liefde staat daarbij centraal. Gelovigen behoren eensgezind te zijn, elkaar oprecht lief te hebben, elkaar te dienen en het goede voor elkaar te zoeken. Daarnaast geeft Paulus aanwijzingen voor de houding tegenover mensen buiten de gemeente, ook wanneer zij vijandig of vervolgend optreden.

Paulus zegt dat de gelovigen moeten zegenen wie hen vervolgen, dat ze geen kwaad met kwaad moeten vergelden, dat ze geen wraak moeten nemen, dat ze hun vijand te eten moeten geven als die honger heeft, etc. (Rom. 12.14, 17, 19, 20). Dat hij vrij veel aandacht geeft op hoe te reageren op vijanden, wekt de indruk dat de gemeente in Rome daadwerkelijk te lijden had onder buitenstaanders.

Dat Paulus zoveel aandacht besteedt aan de houding tegenover vijanden en vervolgers doet vermoeden dat de christenen in Rome met tegenstand te maken hadden. Paulus noemt de bron daarvan niet. Die kan afkomstig zijn geweest uit de Joodse gemeenschap, uit de heidense omgeving of uit beide. Zes jaar nadat Paulus deze Romeinenbrief schreef, gebruikte Nero de christenen als zondebok voor de grote brand van Rome en begon hij een hevige vervolging. Dat deze beschuldiging kon worden gebruikt, laat zien dat de christenen inmiddels een herkenbare en maatschappelijk kwetsbare minderheid vormden, waar wellicht ook negatieve ideeën over bestonden.

Opvallend is dat Paulus herhaaldelijk woorden gebruikt die het geheel van de gemeente en zelfs alle mensen omvatten. Hij gebruikt viermaal het Griekse woord *pas*: "ieder onder u" (12:3), "niet alle leden" (12:4), "voor alle mensen" (12:17) en "met alle mensen" (12:18). Daarmee benadrukt hij dat zijn onderwijs zowel de onderlinge verhoudingen binnen de gemeente als de houding tegenover alle mensen betreft.